

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

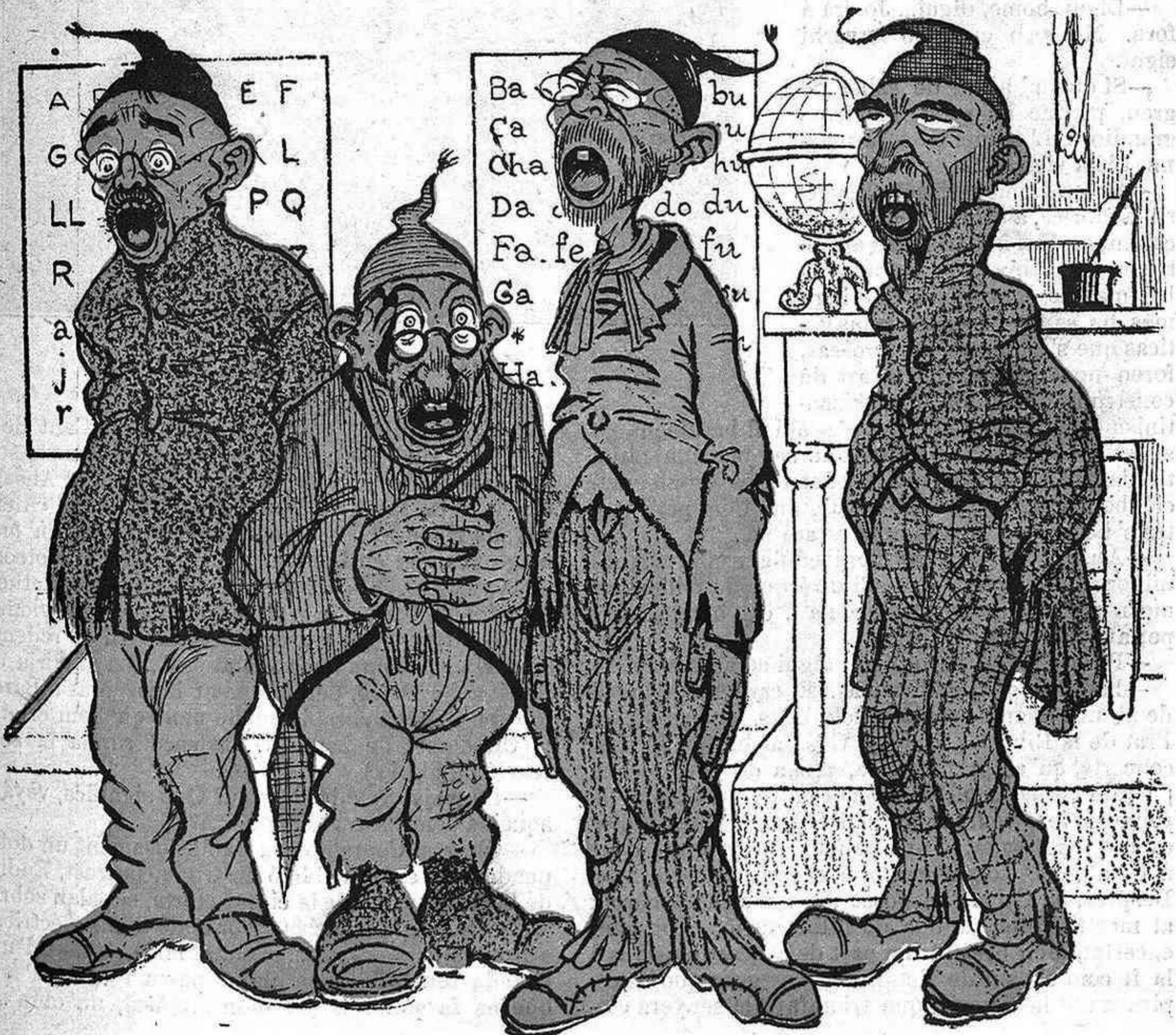
PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger. 5.

ÓPERA DE LA SENMANA.—«ELS MESTRES CANTAIRE»

Coro:—I O Dío, quanti mesi—que no hem cobratti!

CRÓNICA

EL NOU HOSTATGE DEL ORFEÓ CATALÀ

Inaugurat oficialment el passat diumenge

LA VICTORIA

DEL ORFEÓ CATALÀ

DIUMENGE al vespre. Una *penya* del Café Continental: hi ha un catedràtic supernumerari del Institut, petitó, que parla ab veu d'espiguet; un propietari de Sarrià, barbut, que crida sense volguer; un camiser, més barbut, malmirós, que may té res que dir, potser de tant com pensa; un tenedor de llibres, complimentós, que menja d'amagat en una tabernota pera ferse veure al Liceo. Son els fixos. S'hi han ajuntat dos socis de la Lliga, y un foraster, company d'estudi del catedràtic. Damunt de la taula, vasos de cervesa y de gaseosa; begudas forçadas perque 'ls deixin estar allí... Conversan. Al foraster ja 'l coneixereu aviat.

—Ha estat una festa grandiosa. Jo he dinat ab una revolada, pera poguer pendre lloch. ¡Hi havia una gernació! ¡Y lo bó y millor de Barcelonal

—Digui, home, digui... Jo era á fora. Me sab greu no haverhi sigut.

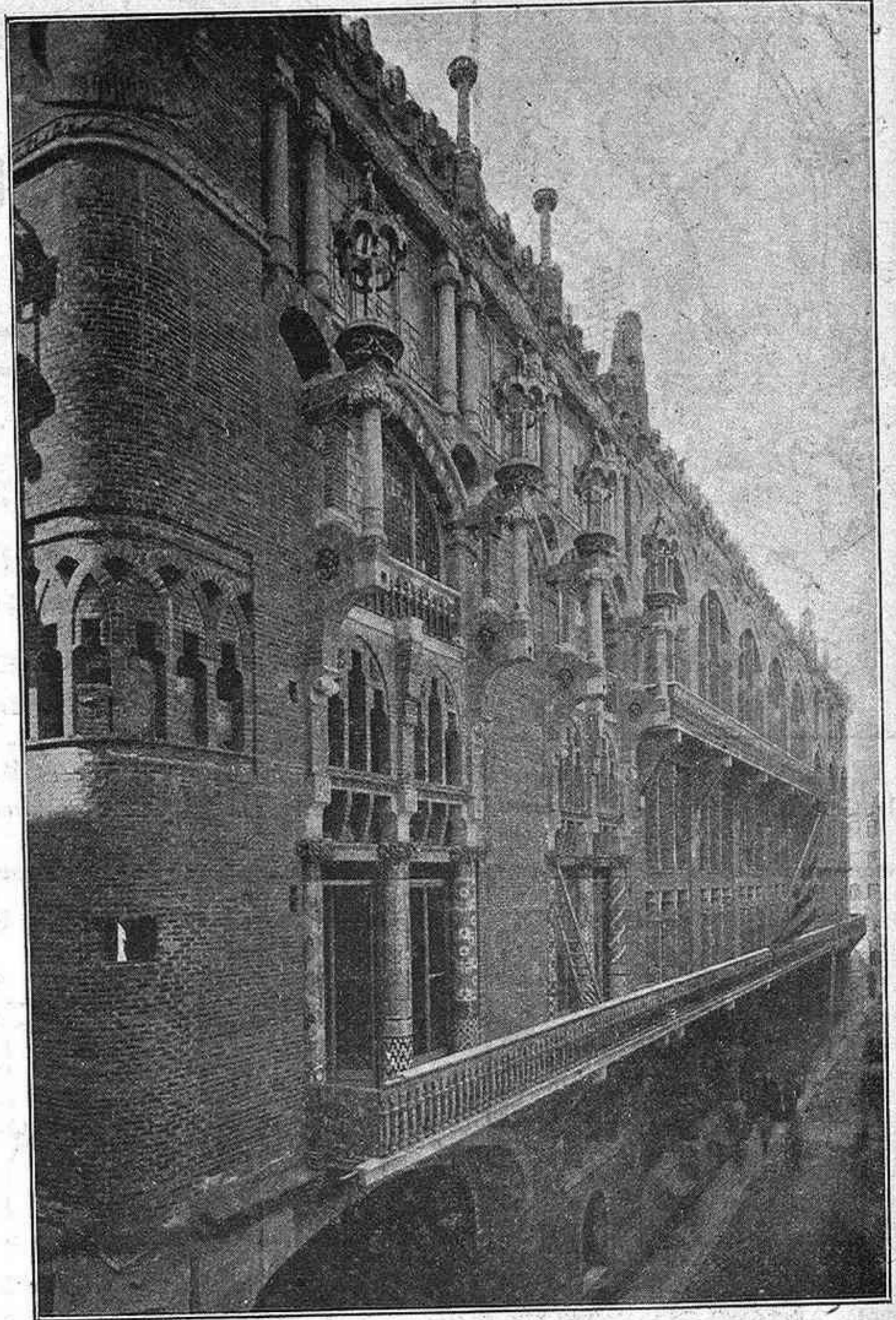
—Sí que n'hi ha de saber de greu, perque ha estat una festa grandiosa. L'edifici es cosa magna. L'ha vist, eh?

—Sí; en Domenech ha alleugerit la fàbrica, alsantla demunt de columnas. Era la deria dels arquitectes bizantins, que manejavan las massas colossals com ningú més ha sapigut fer. Las naus gòticas que s'aguantan ab crossas, foren una decadencia del art de construir. ¡Llástima que 'l bizantinisme del casal del Orfeó s'acabi al basament, ab aquella balconada seguida que sembla una ratlla tirada per un empenedit! Lo demás es ornamentació, bonica tant com vostés vulguin. Com pera vostés s'ha feta, si 'ls agrada ja estaré bé...

—Ah, nó! No hi passo! Tot l'edifici es hermós. El millor d'Espanya... y fins li diré que de millors no me'n podré citar mitja dotzena á cap banda, avuy per avuy.

—Prou! Sí, sí... Pero digui, digui com ha anat...

—Familias distingidíssimas. El cardenal, l'arcalde ab uns quants regidors dels bons, en Cambó, en Prat de la Riba, en Puig y Cadafalch... La sala de concerts, qu' es grandíssima, plena de gom á gom. ¡Y quin entussiasme! En Cabot ha fet un discurs de primera, fent veure lo qu' es l'Orfeó, la forsa política que representa, lo que ha fet pera enlayrar l'art á Catalunya. Tots n'estavam orgullosos, sentintlo. Després, en Calvet ha posat tan alt com se mereix al mestre Millet, ánima de l'Institució... Tot molt encertat, molt ben dit. La part de concert ha sigut á la fi com el cant de victoria. Li asseguro que 's respirava allí la victoria, que triomfava la senyera glo-

Fatxada lateral del edifici.

riosa... Programet petit, pero triat. El «Cant de la senyera», Els «Xiquets de Valls»... perque no'n som gens de sectaris, y 'ns honrem honrant al Anselm Clavé... «La Mare de Deu», d'en Nicolau; l'«Aleluya», de Haendel... y dos números d'orga, un'orga magnífica, per en Daniel... Darrerament, l'apoteosis de la victoria: «Els Segadors»... Tothom dret, tothom emocionat, l'arcalde y el cardenal més emocionats que 'ls altres, quan ressoná el clam viril de redempció... Ha estat una festa grandiosa!... La victoria definitiva del Orfeó, perennement incorporat á Barcelona en l'incomparable monument qu'hem erigit... (Un silenci de beatitut. Cadascú rumia la seva racció de gloria.)

—Bé, vaja, ¿qué hi dius, tú? Qué significa, veyám, aqueixa somriseta mefistofélica?

—Oh, res! Contemplava fantasiosament un doble quadro, qu' es un doble ó un triple contrast. Endins de la ciutat vella, de la ciutat morta, el palau sobriador de magnificencias coronat de llums eléctricas, arrimat á la parroquia... la ciutat nova, davant d'una clotada tenebrosa per ahont passa 'l camí d'acer que 'ns fa solidaris del món civilisat, un'obra mi-

grada, que ha nascut ja vella, y que tot just aguanta sobre las parets mal fermas el rótul de *Casa del Pueblo*. Es curiós, ¿eh?

—¡Prou! Pero la conseqüencia que jo 'n trech d'aqueix contrast es que s'ha fundat un' obra vi- venta, representativa, estudiada desde 'l comensa- ment pera ferla créixer ab prudencia y seguretat, qu' es á la ciutat vella, senzillament perque 'n son vehins molts dels associats, y perque 'l terreno edi- ficable es més barato que á las vías novas... Y que lo altre es una perpétua improvisació, una cosa des- arrelada, un campament...

—¡Ja tens rahó, ja! El poble se l' ha de bastir ell la casa, y com á poble encare porta faldilletas. Se 'l passejan uns y altres pera fershi véurer, y quan se 'n cansan l' envían á dida. Vosaltres us heu fet la vos- tra casa y, per si estava massa oberta, heu fet encas- tar entre las pilastras un bon cancell de ferro forjat. ¡No se us acostará 'l poble, no tingueu por!

—Permétim, permétim... Al poble l' aném á buscar. L' Orfeó ha fet obra popular...

—Sí, ja ho sé. Ha anat ell y el seu públich á omplir un teatro del Para- lelo.

—Sempre surts ab exageracions... Als concerts hi podia entrar tothom.

—¡Exageracions, exageracions! Pe- ra vosaltres, la veritat que no us con- vé, es una exageració... Jo la tinch tan coneguda com tú l' obra del Or- feó. Estich cansat d' aplaudirlo, y quasi quasi de sentirlo... Jo 'l vareig seguir desde sa naixensa; fill de la memorable Capella russa del Sla- viansky d' Agrenef, el pobre home ja es mort!... Aquí no teníam més que las societats corals d' en Clavé, malo- gradas per lo mateix que la *Casa del Pueblo*; quan els russos ens varen ensenyar á cantar amorosint el *män- nerchor* alemany ab las veus de donas y de criaturas. Es lo que més tenim de Russia: l' Orfeó y las bombas... ¡Quinas vetlladas las dels primers anys! ¡Cóm s' engrandía l' empresa d' en Millet, y cóm s' escalfahia de febre d' art! La música litúrgica, las troballas dels mestres flamenchs, eran preludis de grans composicions que 's tenia el deber de donarnos: ab el prestigi guanyat, havían d' empen- dre festivals, contractar orquesta, cantants, solistas... Marcel, Victoria, molt bé... pero ¿y els oratoris, y las obras que s' haurían estrenat, infla- madas de passió jove, ben novas, ben modernas? ¿No ho han fet á Berlín, á Amsterdam, á Birmingham? En Mil- let no ho ha fet. Y deu tenir rahó ell; perque tirant per altre camí s' ha guanyat el palau del carrer de Sant Pere més alt... Combinat el repertori de capella pera cantar als homes, contractar als oficis, l' Orfeó 's reclo- gué en el patriotisme catalanista de la cansó popular. Trobat el tipo de l' imitació refinada (*L' Emigrant*, d' en Vives) y de l' armonisació pintoresca (*La Mare de Deu*, d' en Nicolau), ja no calgué capficarse més als direc- tors del Orfeó. Son públich ha volgut

sempre lo mateix y no han faltat els espavilats que s' han servit de las dugas ampolletas de l' essencia de moda. Lo qu' es que l' essencia s' ha anat gas- tant y de tan aygualida ja no fa olor. ¡Pobreta cansó camperola, cóm t' han deixat!

Els primers que 't van baixar á ciutat eran trassuts, sí; anavas molt ben disfressada. Després t' han volgut fer tornar tan *persona*, que ni 'l teu pa- re 't coneixería. La silueta forsada, la fesomia es- mortuhida, els vestits complicats y estrafalaris que 't fan ensopegar ridiculament; la senzillesa rebaixada á ximpleria, la vivor perduda entre mitj de compli- cacions estudiadas de mestre de contrapunt. ¡Pobre- ta cansó, que volavas sola de la remor sossegada d' una pineda al ayre puríssim del dematí! Ara t' en- senyan engaviada dins d' un palau esplendent, tota decandida y esblaymada... La cansó 's mor, y quan

UN ARGUMENT DE PES

—¡Per' evitar que la gente s' emborratxi ens hasen tancar?

—Así lo dice el Gobierno.

—¡Pero no sab, hombra de Dios, que 'l ví, quan es ben batejat, com el que veném nosaltres, no puede emborratxar á ningú?

sigui ben morta, ¿qué farém? L' Orfeó Catalá canta victoria, perque es rich. ¡Trista victorial...

—Vosté es un pessimista de mala mena.

—No soch pessimista, en son els fets. Jo 'ls dich que ara comensa l' obra d' en Millet, si la vol emprendre. Ell té una gran forsa, que se l' ha ben guanyada. Donchs que se la jugui tota pera ennoblir el casal nou. Hi ha un art musical que ell sol ens pot revelar, un art de passió, de vida plena, un art d' homes y de donas, no de criaturas. Las cansóns que 'ns ha cantat son de la casa vella. Vingan els cants que 'ns fassin valents pera la tasca de demá. Prou gemegar y agenollarse, que

tan cobart es qui 's plany, com qui plora ó qui resa...

TULP

DISFRESSAS

SONET

A la que un jorn va perdre la xaveta
darrera de la crápula y l' orgía,
á la que va tenir per professía
portar tot l' any posada una careta,
vaig veure en el Liceu, séria y discreta
ab una cara d' Agnus qu' eternía;
puig per més que pensés, no comprenía
que á n' aquell lloch d' esbronch estés tan quieta.
Per fí vaig atansarmhi xano, xano,

y al intentar gastarli quatre bromas,
va dirme un xich picada:—Ja 't veig, *mano*,
y entórnaten al llit que no 'n vull d' homes.

—Pro, ¿quí no 't fa vení aquí disfressada?

—Be prou qu' hi vaig.

—¿De qué?

—De... ¡dona honrada!

ANTÓN DEL SINGLOT

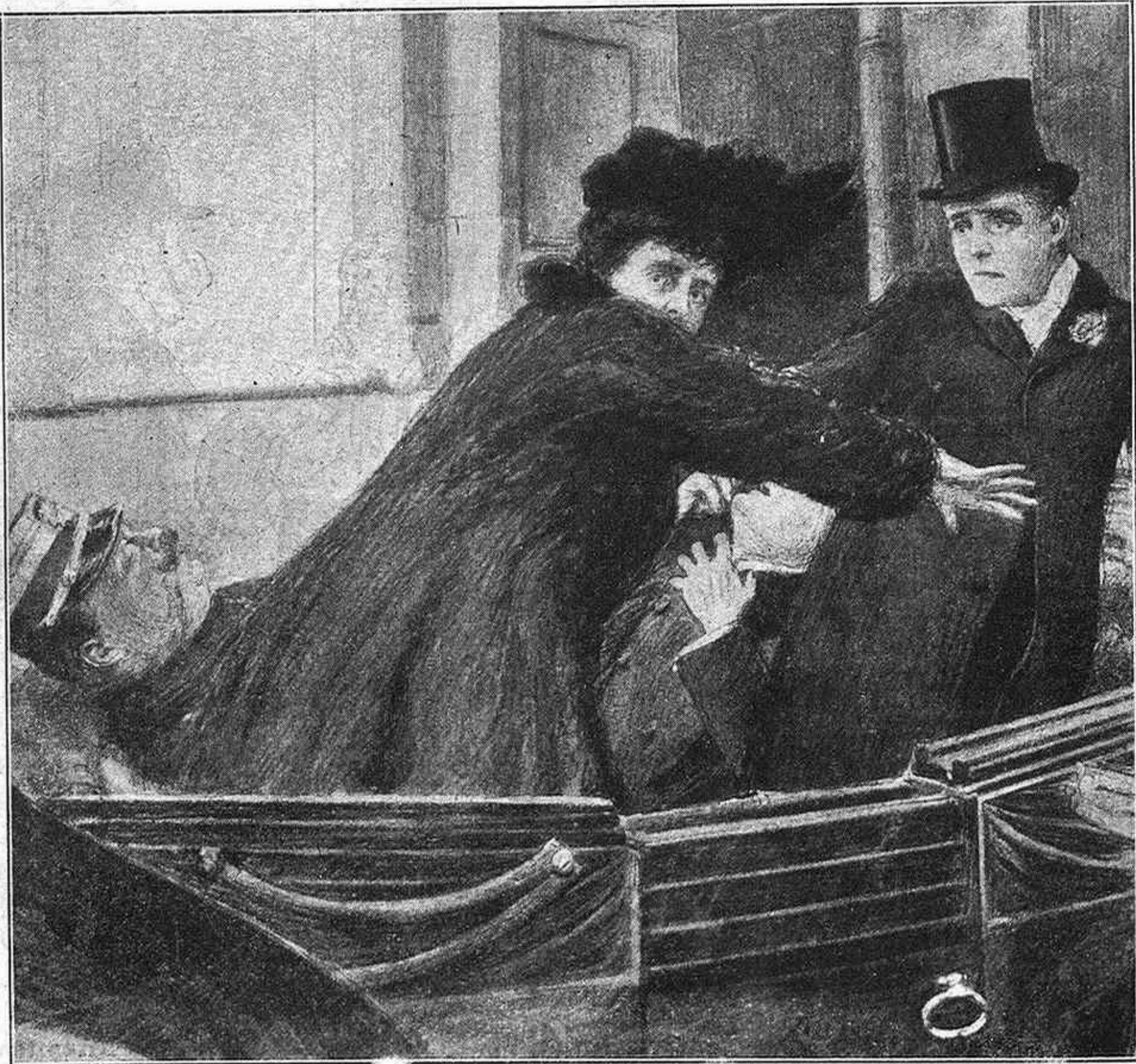
EL PLET DELS DIAMANTS

No 's tracta dels *Plimsaul*, aquests diamants maravellosos que avants se venían á tres duros y ara 's donan á pesseta,—ab lo qual se demostra el bonich negoci que 'ls compradors de primera hora varen fer.

Els diamants de la nostra historia son els de M. Lemoine, un francés molt avispat, enginyer habilíssim segons uns, taruguista insuperable segons altres, que actualment, submergit en la melancólica semiobscuritat d' un calabosso de París, medita segurament sobre la fragilitat de las glorias humanas y las amarguras qu' en tot temps han hagut de passar els pobres inventors.

Perque M. Lemoine n' es d' inventor; inventor *nada* menos que d' un sistema pera fabricar diamants, tan bons y tan purs com els de Golconda y desde luego lliures de las imperfeccions ab que la

LA TRAGEDIA DE LISBOA

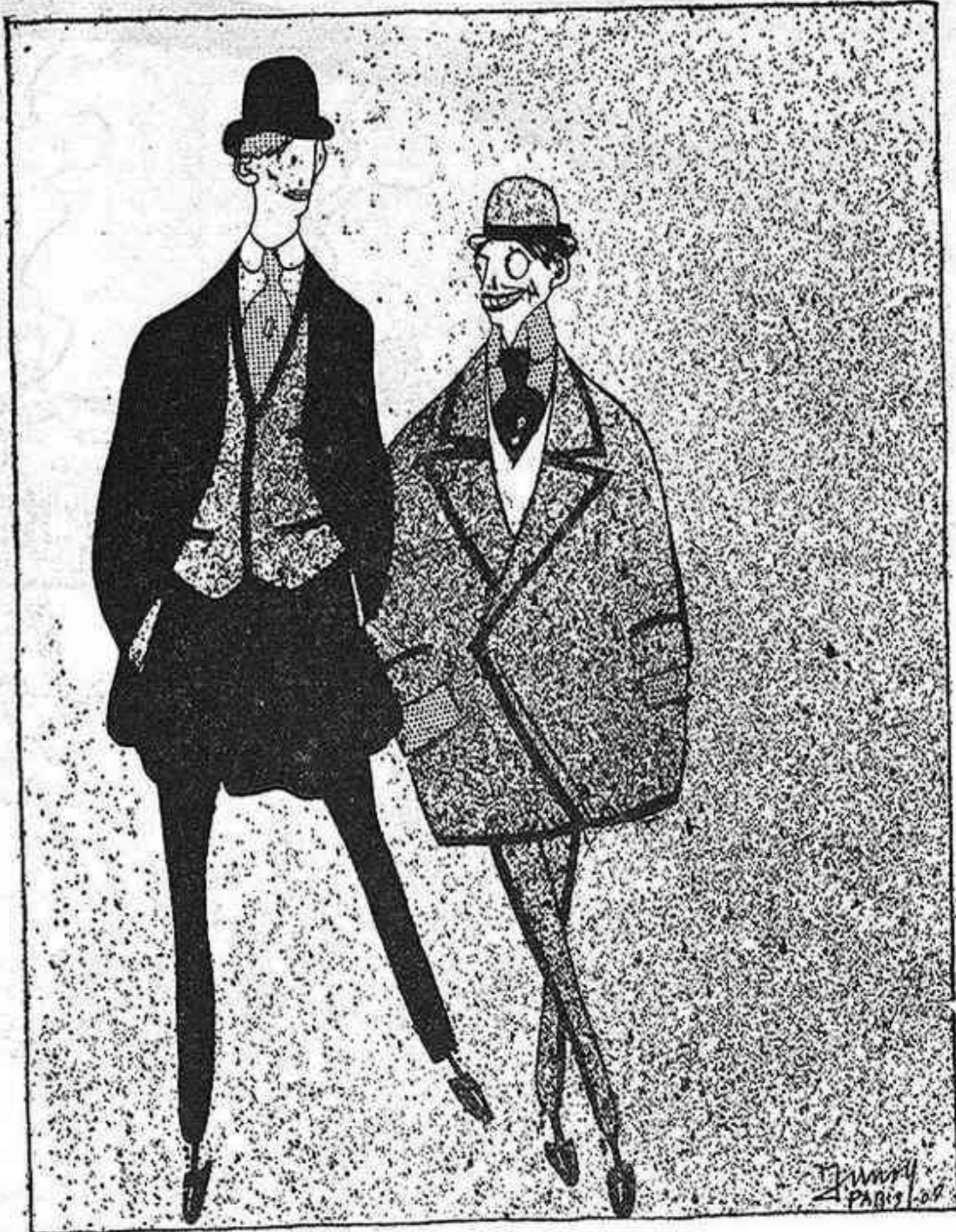
El cotxe real, en el moment en que donya Amelia s' alsa pera cubrir el cos del seu segon fill.

(D' un testimoni ocular.—De *La Illustration*.)

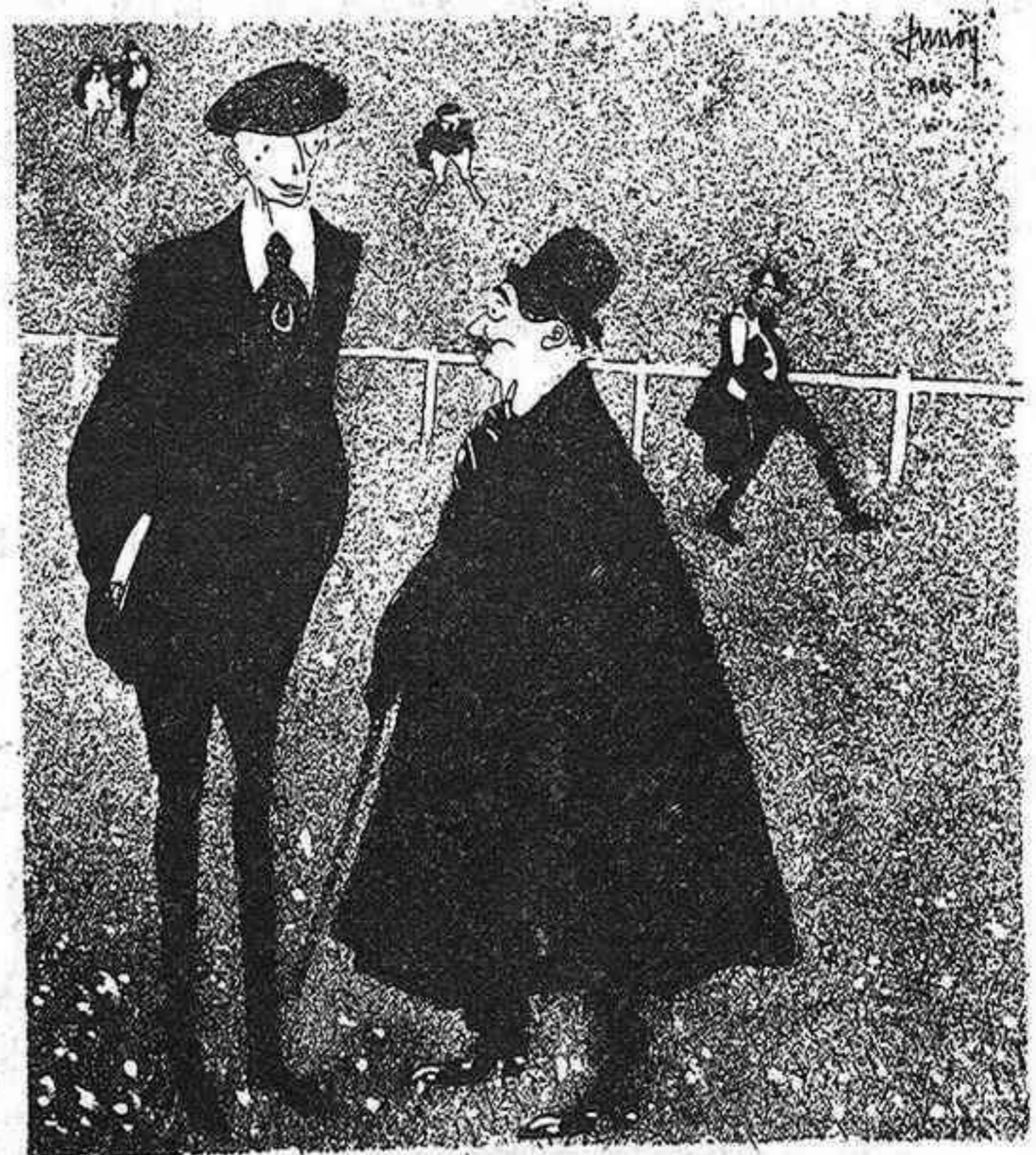
CROQUIS PARISENCHS, per J. JUNOY

JOSEPH JUNOY

—¿Y tú creus que hi acudirà ell al lloch del lance?
—Ell, no ho sé; pero lo qu' es jo... ja t' asseguro que no.

—Y ara ¿qué fas?
—Aburrirme d' una manera espléndida.

—O no m' han vist... ó no están ab fondos.

naturalesa profana devegadas las pedras més bellas y més refulgents. Naturalment, féntsels éll, ¿no sería tontería imperdonable no procurar férsels completamente al seu gust?...

Vels'hi aquí, donchs, que un día, presas ja totes las midas pera no quedar malament, M. Lemoine, arribantse fins á Londres, va anar á trucar á la porta de Mr. Wernher, principal propietari de la *De Beers*, una de las més famosas minas de diamants del Sur d' Africa.

—Senyor Wernher—va dirli—vinch á comunicar-li una noticia que no sé si 'l farà gayre felís.

—¿Qué passa?

—Que he descubert un procediment pera fabricar diamants.

L' opulent inglés, que habitualment está molt vermell, va tornarse groch.

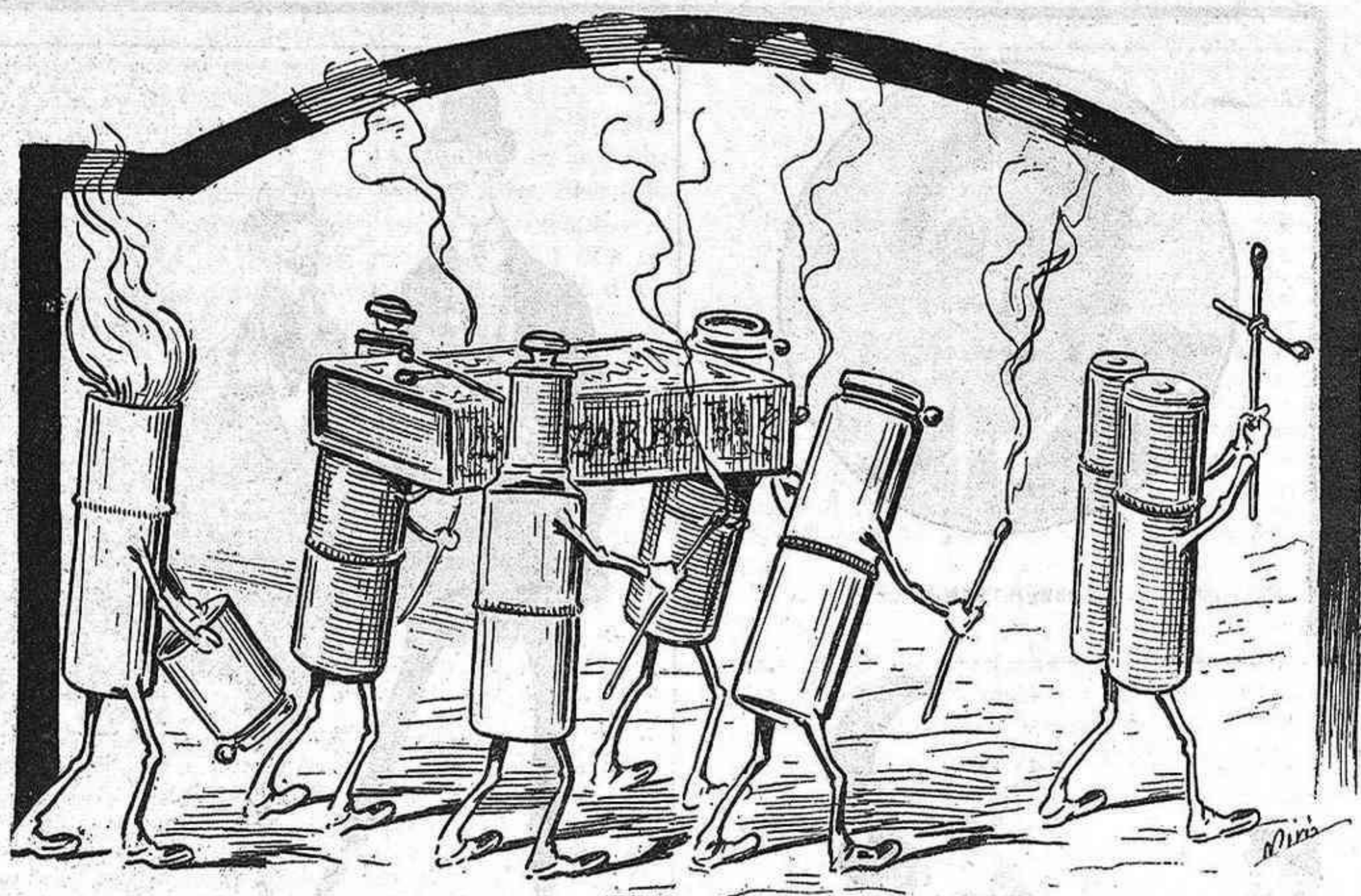
—¿Es cosa seria?

—Tan seria que... ¿Vol presenciar la proba?... Vingui ab mí á París.

Preocupat, com pot suposarse, el director de la *De Beers* va acceptar la oferta del temible inventor y á París va acompanyarlo, decidit á veure tot alló en qué acabaría.

M. Lemoine va portar al inglés á casa seva, va ensenyarli un forn eléctrich sumament historiat, y á continuació, sense grans preparatius y ab una fa-

L' ENTERRO

¡De setze, de setze —de setze 'l ví,
la pobra Cerillera s' acaba de morir!

cilitat atterradora, va fabricar-li uns quants diamants de regular tamanyo que, detingudament analisats, resultaren ser legítims, purs, bons, com els millors que Mr. Wernher tenia en els seus armaris de ferro.

—¿Qué me 'n díu d' aixó, mister?

El mister estava com qui veu visions. L' invent d' aquell home era la seva ruína. ¡Adeu, grans dividendos de la *De Beers*! ¡Adeu, fabulosas ganancias de la mina transvaaliana!...

¿Cóm conjurar-lo aquell perill?... Urgía pendre una resolució enérgica, decisiva, radical.

—Us compro el secret. ¿Quánt ne voleu?

M. Lemoine va ferse pregar una mica, y al fí va-

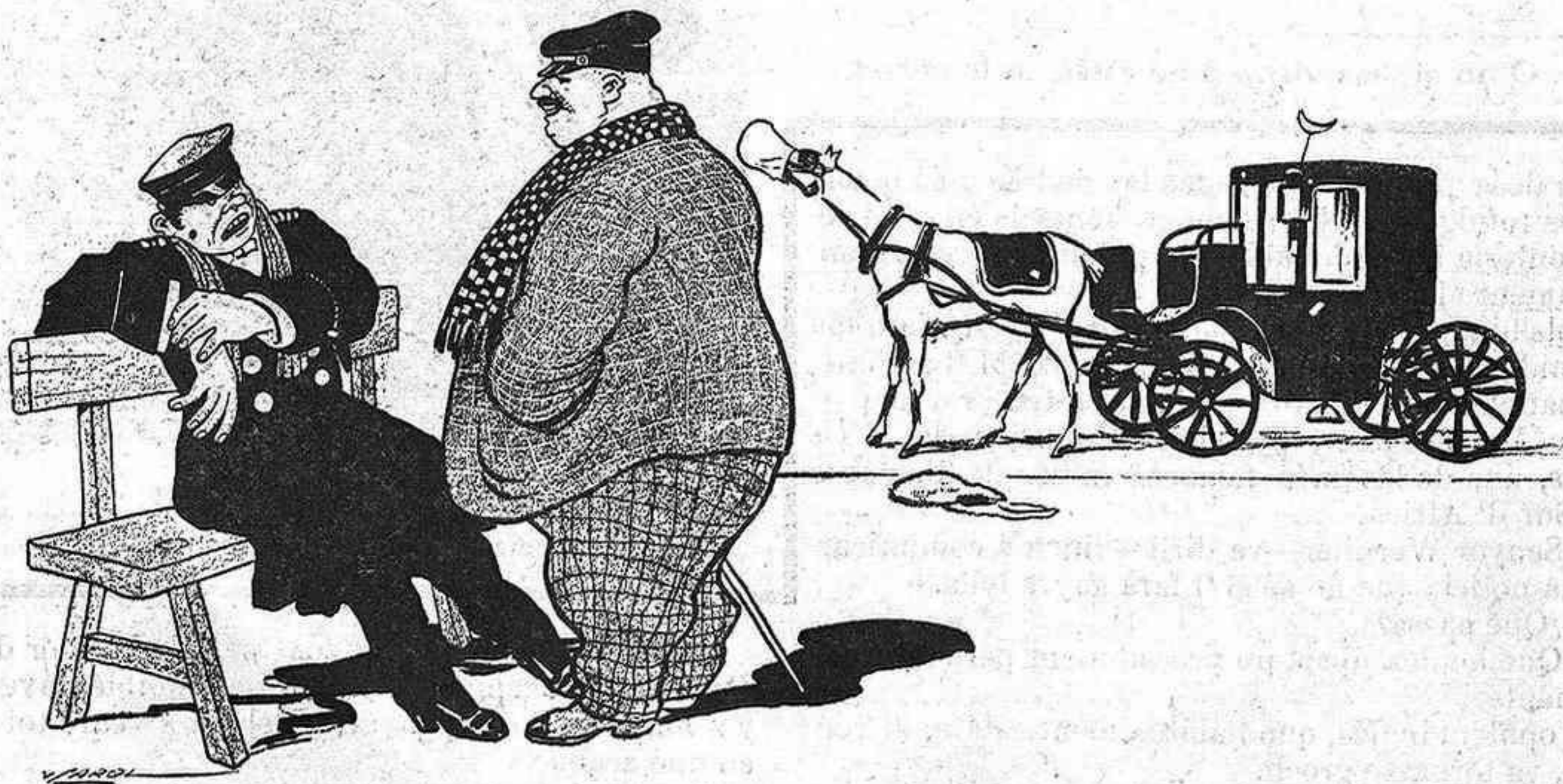
ren tancar tractes. Mr. Wernher donaría al francés uns dos milions de franchs, per quina cantitat aquest se comprometia á conservar el seu secret inédit ó, en tot cas, á fabricar diamants tan sóls per éll, per Mr. Wernher.

Pero, entregats els diners, l' inglés, desvanescuda la primera impressió del susto, comensá á la quenta á entrar en sospitas y, pera desvanéixelas, volgué que M. Lemoine repetís l' experiment.

Y aquí comensa l' embrollo, ó 'l desembrollo, si val á parlar ab verdadera propietat.

L' enginyer, comprenent que la cosa s' embruta's nega á fabricar més brillants, alegant per tota de-

DEL ART RODAT

—Está perdut aixó dels carruatges, noy. ¡No 's fa res!

—¡Ah!... Fossis cotxero de las bombas... Devegadas no t' entendrías de feyna.

GOMA URBANISADA

fensa que la fórmula pera la fabricació está depositada á Londres, en un sobre tancat, en las caixas de la *Union of London and Smit Bank*.

—Obrímllo aquest plech, — crida l' anglés.

—Jamay! — respón l' inventor. — Obrirlo, sería divulgar el meu secret y consumir la meva ruína.

—Repetiu l' experiment, donchs.

—No vull!

Davant d' aquesta actitud inexplicable, ó massa explicable pot ser, Mr. Wernher acaba la paciència y porta al tossut Lemoine als tribunals, acusantlo irrespectuosament d' estafa.

L' enginyer es detingut, s' inicia el procés y... ja hi som. Comensan á sortir testimonis.

L' un té á M. Lemoine per un químic de molt talent y afirma que 'ls diamants que 'l jutje li mostra ell els hi ha vist fer en el forn eléctric.

L' altre, menos afortunat, no 'ls hi ha vist fer, pero creu á ulls cluchs en la invenció, que es, al seu entendre, la troballa d' un verdader sabi.

Per fi compareix M. Haan, lapidari y comerciant de pedras finas de París, y al veure 'ls diamants sobre la taula del jutje, 's posa á riure.

—Aquests diamants, en efecte, son bons.

—¿Y creyeu que M. Lemoine els ha fabricat?

—¿Y qué ha d' haver fabricat ell... Si jo 'ls hi vaig vendre.

—¿N' esteu segur?

—Seguríssim. ¿No 'ls he tingut pocas vegadas á las mevas mans!... Va comprármels tal día, y va donármels tant y quant... Aquí hi ha 'ls meus llibres que ho demostran...

¡Cataplúm!... A partir d' aquest moment, el crédit del bon Lemoine, evidentment quebrantat, sufreix una baixa enorme. El final del procés está descontat.

Mr. Wernher perdrá 'ls dos milions—els diners, en aquestas materias, may tornan á la butxaca d' ahont han sortit,—pero 'l pobre enginyer se quedarà algun temps á la sombra.

Y, es clar, ara que 's veu y 's palpà la grosseria de la comedia, á Fransa tothom diu lo mateix:

—Per forsa havia de ser un farsant aquest butxarra; donchs, si en efecte M. Lemoine hagués inventat lo que deya, ¿per qué s' havia de vendre el secret á ningú? ¿Qué més senzill que guardársel per ell, fabricar diamants... y anarlos á vendre?—

Se veu que allá, com aquí, la gent se 'n adona de las cosas, sinó que, regularment, sempre passa aixó: se 'n adona tart.

A. MARCH

GLOSARI

Mireu-se l' el negre.

És el nostre negre. El nostre dol.

El dol de la nostra degeneració.

És alt, sapat, corpulent.

La seva pell és llustrosa, lluenta, satinada.

En el seu cap s'hi agombola am selvatge negligencia una escarola curta i espessa de cabells mates, com d' espart.

Va arremangat de braços fins als colzes.

Va descalç.

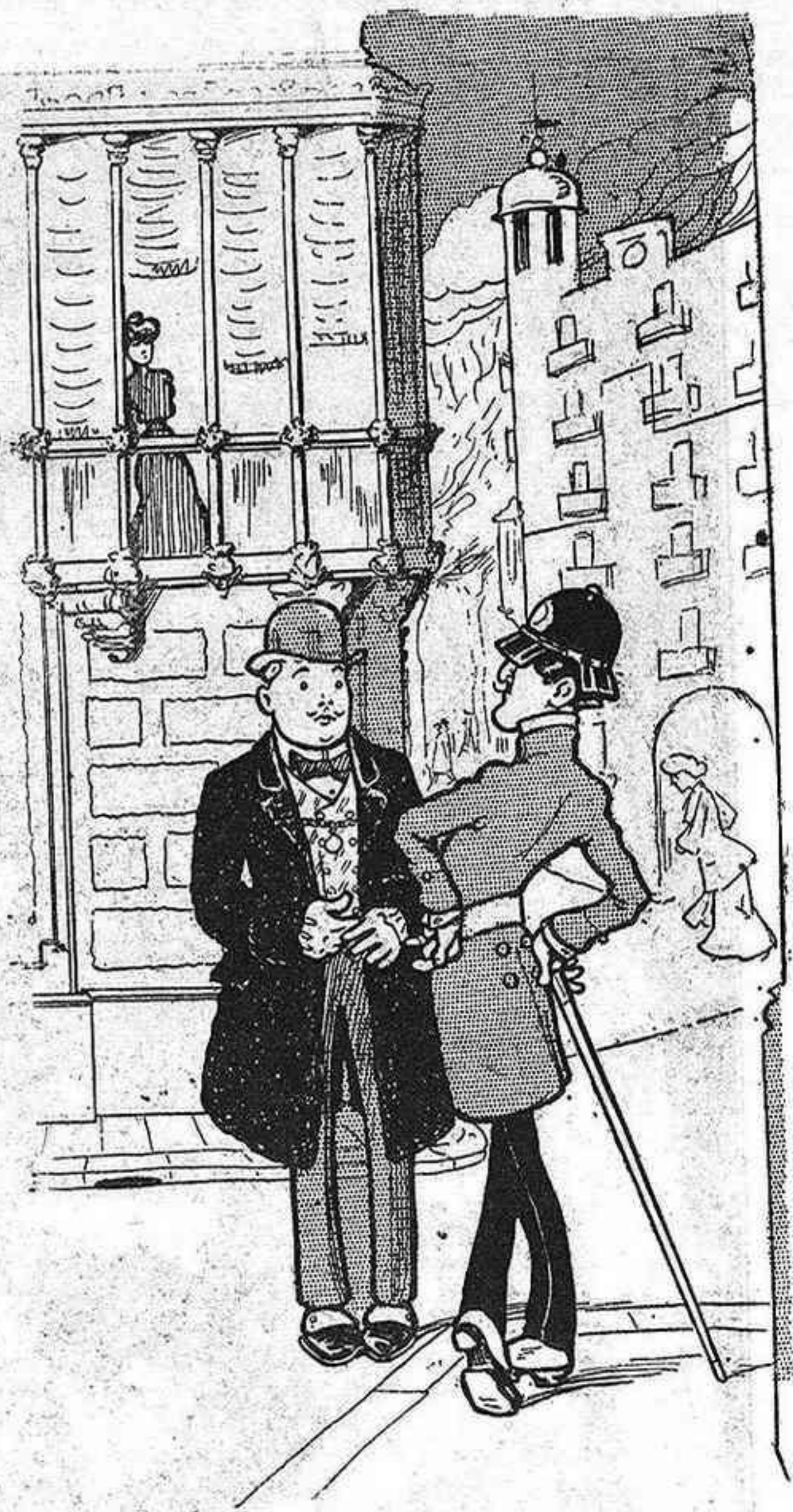
En el caminar impulsiu i resolut hi concentra una ferrenya voluntat.

En l' etern i tràgic somriure de la seva caràtula hi fluctua quelcom que se sembla a una dolça ironia.

Al braç esquer hi du un pot de llarina amb un crostó de pa a dintre.

A la mà dreta, un troç de canya esquerdada.

S'ha deturat a la porta d' un cafè.

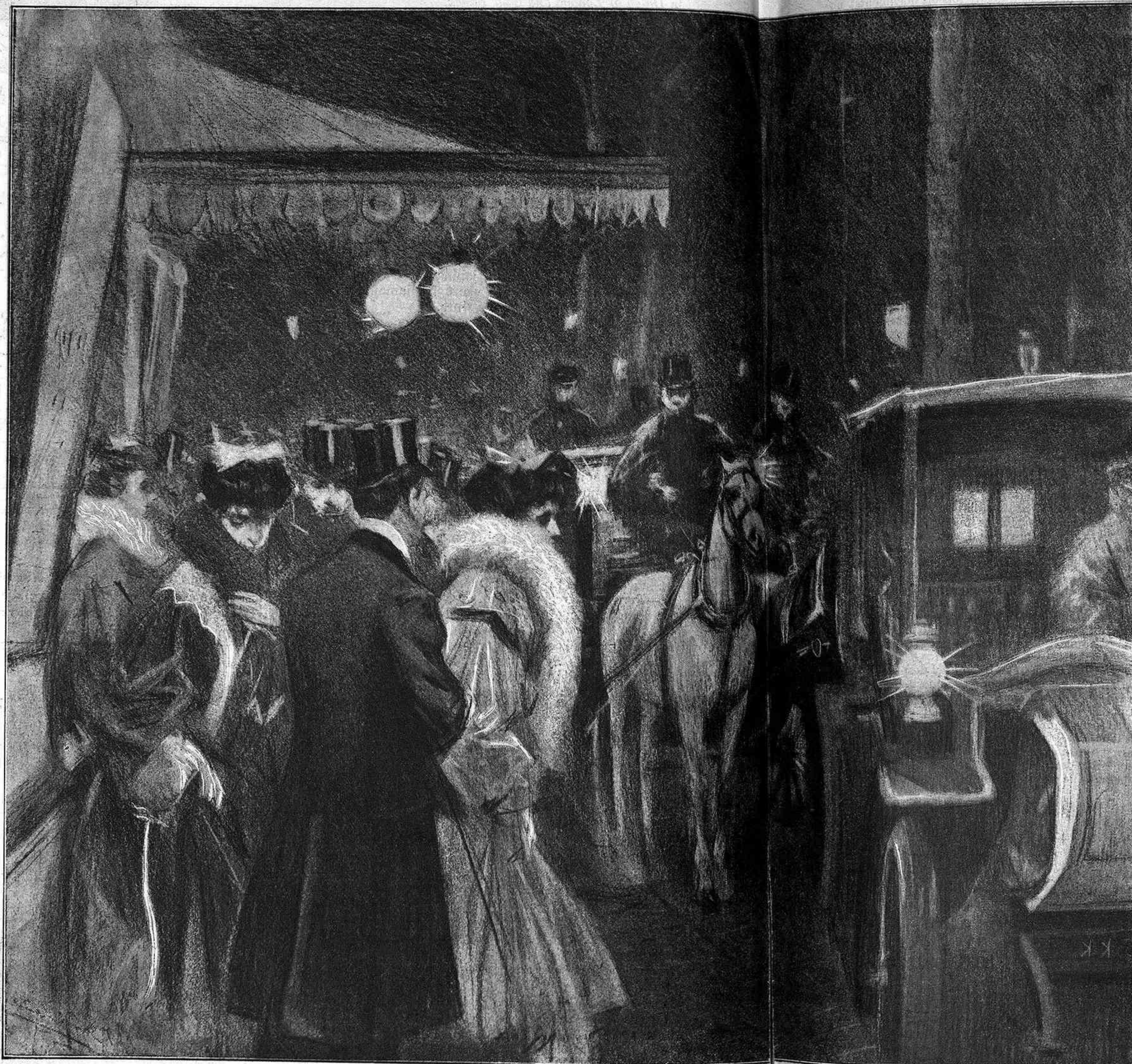
—¡Y aral... ¿Tú, l' elegant Juanito, d' urbano?
—¡Picardías mevas! Aixís puch fer tot el día l' ós á l' Elvireta sense que 'l seu papá malichi res... y de passada 'm guanyo 'l jornal.

LAS SENYAS

—¿Usted no conoce al Sr. Gobernador, señora?
Pues, mire V.; en cuanto vea un abdomen muy grande, muy grande, detrás de aquel abdomen está el señor Gobernador.

QUADROS BARCELONINS

Sortint del Liceo

*Am la canya fa uns quants exercicis militars.
En els seus llavis molcuts hi floreix una blasfemia.
El nostre negre, el nostre dol, no tem ni als déus ni a les lleis draconianes.
Després de les maniobres bèliques, un ràpid gest de rebeldia.*

*Un xiulet estrident.
Una ganyota dantesca.
Un estentori i recaragolat ronquet de nas, acompanyat d'un accionat ignoble.
Un reneç sublim...
I avall!... a la vida incerta.
A bescantar la nostra raça desmarida.
A proclamar la superioritat dels homes forts i lliures.
A expandir l'harmonia del color.
A consagrar la bellesa de ses dents blanquíssimes, amable oracle que'ns parla de sanes i alegres generacions futures...*

XARAU

FUNDACIÓ PERE PONS

6

UN REFUGI DE VELLs POBRES

I

Ja no 's recordava en Pere Pons de que la seva tia Marcela fos al món, quan ab la noticia del naufragi del *Jamaica* vingué en coneixement de que la viuda del seu oncle havia desaparegut d'entré 'ls vius, acompanyantla al fons de las ayguas els seus dos fills, la nora y el net qu' integravan la familia. La payellada fou complerta, y sin comerlo ni beberlo, com diuen els castellans, se trobá de sopte amo legal é indiscutible de las inmensas hisendas que 'l difunt oncle Vicens havia lograt possehir al territori mejicá. Y com en Pere Pons era jove, solter, decidit y amich de corre aventuras, com ho es casi tothom en las primeras décadas de la vida, las perspectivas de Tampico, Jalapa, Orizaba, Puebla y Veracruz determinaren l' afany de veure món y satisfer la vanitat del milionari que ofería á son cervell visions encisadoras.

No es pas que á Barcelona hagués de portar una existencia d' economías y d' estalvis, donchs orfe de pares els hi hereda nombrosas y ricas propietats. Més la vida d' *americano* tenia atraccions irresistibles, y determiná empendre 'l viatge. La joventut es espléndida, per regla general; aixís en Pons, sense pararse á vendre fincas, ni entretenirse á nomenar procuradors, tingué una bona pensada portantla á efecte tot seguit.

II

El notari Dalmau y en Pere Pons están sols. El primer, caladas las ulleras, fulleja una escriptura.

—Me sembla, Senyor Pons, qu' es lo que vosté vol. Vegi si están ben interpretats els seus desitjos.

—Sí, home, sí; ab vosté ray, ja hi ha confiansa.

—Li llegiré el borrador. Demá 'l tindrè en net y podrá firmarho.

—Sigue breu; lo principal no més.

—Sí, lo essencial; lo demés ja es *de cajón*.

... «En la Ciutat de Barcelona, á los doce... etc... ante mí... comparece Don Pedro Pons y Prunera, soltero, mayor de edad, con cédula... etc... y teniendo á mi juicio... etc... dice: que siendo su voluntad fundar en esta Capital un albergue para ancianos pobres... etc... cuya institución funcionará bajo la tutela y vigilancia de una Junta Directiva, con facultades amplias, la cual quiere el fundador que esté constituida por un delegado del Ayuntamiento, otro del Cabildo Catedral, otro de la Sociedad Económica de Amigos del País, otro de la de San Vicente de Paul, otro de la Cruz Roja, otro de un Centro Católico obrero y otro del Fomento del Trabajo nacional, ... etc... siendo el primer cuidado de la Junta redactar un Reglamento para la buena marcha y perfecta administración del albergue, ... para ello Don Pedro Pons y Prunera cede á perpetuidad á la referida Junta, ... etc... una casa en la calle de Consejo de Ciento, señalada con

el número quinientos doce,... otra casa en la calle Alta de San Pedro de número ciento cuarenta,... otra en la Rambla del Triunfo de la barriada del Pueblo Nuevo,... cinco casas contiguas en la Carretera Real de Sans, señaladas con los números,... una finca rústica llamada *Mas de las Oliveras*, en el término municipal de Santa Perpétua de la Moguda,... y finalmente, la hacienda conocida por «*La Pollancreda*,» sita en el pueblo de Vilanova de la Roca, es.... etc., etc.,... de todo lo cual el infrascrito notario doy fé.»

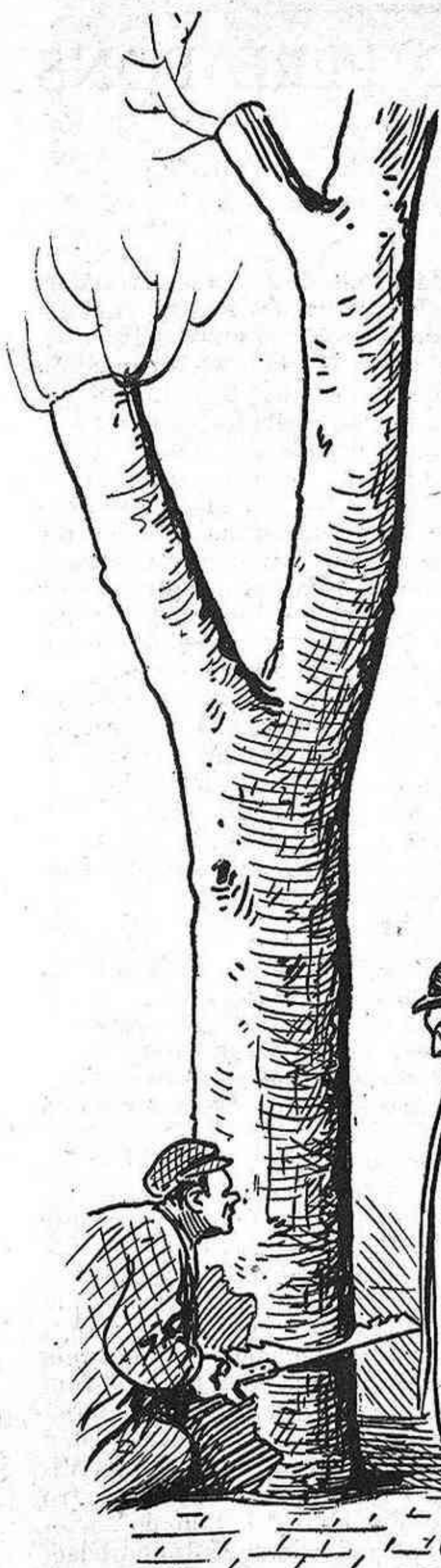
—¿No es aixó, Senyor Pons?

—Exactament. Demá tinguim'ho á punt que ho firmaré.

III

Trenta dos anys de vida americana cambiaren á n' en Pons completament. L' arribada fastuosa y espléndida aná seguida de negocis d' éxit ben duptós. El carro seguí pel pedregal; la fortuna minvava y las hipotecas comensaren la seva tasca devoradora. La venda s' imposá, y, una darrera l' altra, aquellas inmensitats de boscos y de

L' ÚLTIMA ESCAPSADA

plantacions de tot género passaren á mans extranyas. Sobrevingué el día fatal del desastre y l' ex milionari restá pobre, sol, abandonat, ab trescents pesos á las butxacas. Recordá la patria, y vell com era, doná gracias á Deu d' haverli inspirat una obra tant caritativa com la fundació d' un alberch pels infelissos decrepits desvalguts, hont podria ell mateix trobarhi l' anhelat socós. Ja no vá pensar's hi gota. A bordo del *Nueva Orleans* retorná á la Comtal Ciutat, cercant un redós á la seva miseria.

IV

El *Refugi de vells pobres* s' alsava magestuós en un dels pobles agregats. Tots els individuos de la primitiva Junta havían pagat ja á la Naturalesa l' últim tribut; un sol ne quedava, un sol de viu,

pero en plena demencia, sense memoria, sense enteniment y sense voluntat. En Pere Pons, que al saltar al moll li robaren part dels diners y tots els documents, no vejé més camí que anarse'n de dret cap al establiment que fundá en días per éll d' alegría y benhauransa.

El porter del *Refugi* li barrá 'l pas á la primera abordada. En Pons comprengué que no era cosa d' entaular polémicas ab aquell home, y esperá pacientment l' arribada del administrador de torn, que tenia dos horas diarias de despaig.

L' administrador aparequé després de llarga estona d' ensopidora espera. Rebé ab tota amabilitat y cortesia al fundador de la casa, que sense donarse á conèixer de moment, demaná una plassa d' albergat. L' administrador feu un somris plé de bondat. Després preguntá:

—¿Quánts anys fa que viviu á Barcelona?

—Ne soch fill, senyor; pero aquestos últims anys he viscut á América, d' hont acabo d' arribar.

—*Malo!* L' article octau dels nostres Estatuts prevé que 'ls assilats han de ser vehins de Barcelona els deu anys anteriors al seu ingrés. Y... ¿ahónt treballavau?

—Era rich, era propietari, pero he quedat sense una malla. La fortuna m' ha girat l' esquena.

—Veus' aquí un' altra dificultat. Els que volen entrar en aquesta santa casa han de ser jornaleros pobres. Y es precis un certificat del últim amo que s' ha tingut. Aixís está dispost al article tretze. ¿Teniu certificat de bona conducta, librat pe 'l párroco?

—No anava previngut pera tant.

—¡Ah! Es precis, fill meu, es precis. El párroco ha de fervos una certificació com sou subjecte de moralitat reconeguda y bons antecedents. Aixís ho diu l' article disset.

—Tampoch el porto.

—Además es necessari presentar un certificat del metje, com no patiu cap malaltia crónica ni encomanadissa, segons ordena l' article dinou.

—Si que...

—Y ¿quánts anys teniu, bon home?

—Xeixanta tres.

—Vaja,... no 'n parlém més. No podeu ser admés. L' article vintidós dels Estatuts prohibeix qu' ingressin vells de menos de xeixanta cinch.

En Pere Pons se redressá plé d' energia.

—Senyor meu,—digué al administrador—soch el fundador d' aquesta casa. No crech que pera mí resin els reglaments.

—¿El fundador? ¡Bah! ¿Y qué li fá?

—Vull dir que ja he escoltat prou. Crech que tinch motius nó pera suplicar, sino pera exigir el meu ingrés.

—Alto, alto,—replicá aquell—cuidado ab la llengua. Aquí no s' admeten exigencias de ningú. Alerta ab el parlar.

—Atengui las mevas explicacions y després judici. Soch en Pere Pons, el fundador d' aquesta casa, l' amo. En plena joventut y en plena riqueza vaig deixar la meva fortuna als vells pobres. Ab els meus cabals vá establirse y se sosté aquesta casa. ¿Es cap cosa extraordinaria y es tant difícil qu' ara que soch vell y pobre vingá á soplujarme á casa meva?

L' administrador torná á somriure beatíficament.

—Suposant que vosté siga el propi Pere Pons—digué—

—¿Per qué 'ls tallan d' aquesta mida ara?

—¿Qué no ho veu?... Aixís, mentres esperan l' hora de brotar, servirán per tamborets.

qu' aixó ja ho provará quan siga hora. dech dirli qu' aquí legalment l' amo ó millor dit la mestressa es la Junta. Si en Pere Pons va donar els diners es un acte molt meritori, pero que no li dona cap dret. Hi ha uns Estatuts aprovats per la Junta y pel Govern civil que no donan tampoch cap dret al mateix Pere Pons que 's presenti. Per lo tant, als Estatuts y á la decisió de la Junta ha de conformarse. Vosté presenti una instancia, busqui alguna recomanació, acompanyi 'ls documents, cerqui una influencia, y si realment acredita ser en Pere Pons, tal vegada, entengui bé, tal vegada á la sessió que celebrarem el mes que vé acordarem tenirli alguna consideració. Pero aixó sí, pensi que ha de ser ben respectuosa y atenta la demanda.—

En Pons tombá l' espatlla marxant avergonyit. Y l' administrador se quedá segut darrera la taula del despaig, exclamant plé de indignació mentres apunyegava 'l pupitre:

—¡Dimontri de Pere Pons!... ¡l' amo!... ¡l' amo!... Es dir que aquí la Junta no es res,... es dir que aquí 'ls Reglaments son lletra morta,... ¡dimontri de fundador! ¡Y quín orgull!... ¡Ja 'ls hi aplacarem aquests fumillos!—

V

No tingué pas temps la Junta d' abatre 'ls fums del pobre Pons. Tres nits passadas damunt d' un pedrís del Passeig de Colón li produhiren una pulmonía que 'l portá á la sepultura desde un llit del Hospital. L' últim jorn de la seva vida l' *hermano* li recomanava que deixés las dotze pesetas que possehia pera fer bé á las ánimas del Purgatori. En Pere Pons feu una ganyota indescriptible. Per xó, després de finat, l' *hermano* 's cuidá de ferli l'elogi fúnebre en aquesta forma:

—¡Valent avaro! ¡Vaya un cor més dur! Si ni pels morts tenia caritat, qué tal devía ser pels vius.

XAVIER ALEMANY

UNA INVITACIÓ

Ilusions perdudas.

Dintre d' un sobre tancat que feya olor de vainilla vaig rebre una invitació que ab lletres de purpurina deya aixó, poch més ó menos:

«*El marqués de Mitjasindria tiene el honor de invitar á usted á la fiesta íntima y al baile que se dará en su casa...*» y aquí el día y demés detalls del cas.

—¡Recristo!—entre mí vaig dirme: ¡Convidarme á mí un marqués!... ¡Quína honra per la familia!

No m' hi vaig pensar més; poso mans á l' obra desseguida y 'm poso traje de *smoking*, un bon parell de botinas, una xistera d' aquellas

L' ESPURGADOR DISTRET

—¡Macatxol... l' M pensava qu' era un arbrel

que s' arronsan y s' estiran, un gabán complert, uns guants y una llampanta camisa ab un coll ben *chic*; vull dir ben alt, com ara s' estilan.

Ja ho tenia tot á punt esperant aquell gran día de ballá ab una marquesa dihentli... quatre tonterías, quan el día avants del ball es á dir, á la vigilia, se 'm presenta un elegant criat, y ab modos suplica que li retorni aquell plech que deixá feya pochos días per una equivocació y... ¡adiós ilusiones mías! no 'l vaig tirá escala avall... porque eram á la botiga.

Li torno la invitació porque ab la gent d' aquesta índole m' agrada quedarhi bé: ell content va despedirse deixantme ab un pam de nas... y un feix de roba inservible, que si algú no me la compra per disfressarse y fe 'l ximple á subastá al Paralelo la portaré un d' aquests días.

J. STARAMSA

CIRI TRENCA

—¿Cóm es que has guarnit l' escombra?

—Perque he llegit qu' es qüestió de festejar el Bruch, y, sent cosa del Ajuntament, m' ha semblat que casi m pertocava.

PRINCIPAL

En Narcís Sicars ens ha donat darrerament una òbreta en un acte quín títul es *Fugir del foc* y...

Se tracta de una joguina còmica quín assumpto es de lo més primitiu que s' hagi representat en escenaris: Un jove que 's casa ab una noya que pretenia el seu pare; aixó, y un petit enredo pera fer declarar al papay que no li estaria bé matrimoniarse ab una dona jove, es tota la substancia de la comedieta.

Cal confessar, no obstant, que las escenas son ben construïdas y que 'l diálech, ademés de ser cuidat, es bastant garbós.

L' autor, la Baró, en Giménez y en Ballart van tenir que sortir á inclinar-se diferents vegadas.

Nota bene: No es extrany que la òbreta *Fugint del foc* agrades, donchs també va agradar á mitjos del sigle passat quan el celebrat Tamayo y Baus va firmar-la ab el títul de *Huyendo del perejil*.

LICEO

I Maestri Cantori di Norimberga, estrenada divendres de la senmana passada, ha tingut molt bon éxit. Prou coneguda del nostre públich l' obra, per las representacions de temporadas anteriors y per la preparació de la benemérita «Associació Wagneriana», no fan falta explicacions del carácter còmic y sentimental al mateix temps del llibre y de sa prodigiosa versió musical. Las dificultats formidables de posar á punt l' interpretació de la orquesta, y dels cantants, han sigut vensudas pel mestre Balling, en qui tothom aplaudeix entussiasment. Las complicacions d' aquella música complicadíssima s' aclareixen mágicament á las senyals de la vareta misteriosa del director, que destría tots els elements armónichs y 'ls

junta ab una precisió expressiva qu' es tota una maravella. S' ha de pensar en las pressas que hi ha sempre al Liceo pera estrenar, y en la molt reduhida cohesió de las masas instrumentals y corals, pera donarse compte del gran mérit del mestre Balling. A n' ell toca donchs, la part mes grossa del éxit, com ho pregonan molt justament las ovacions que li fa el públich al acabar cada acte, cridantlo al prosceni ab entussiasista insistencia.

Son ab el director, aplaudits els artistas que representan els personatjes dels *Mestres*, la Srta. Passini, qu' es un' «Eva» preciosíssima, el Sr. Giraltoni, «Hans Sach»; el Sr. Bellatti, un «Beckmesser» que fa valdre ell tot sol la caricatura que s' infiltra per tota aquesta obra de Wagner; el Sr. Fazzini, «Watter»; el Sr. Komann, «Pogner»; la Srta. Carottini, «Magdalena» y la colla de «Mestres cantayres» cadascú ab individualitat, y reunits en dificultosas combinacions musicals.

ROMEA

Amor y art, es un diálech ben aixerit. La senzillés de l' acció, que, donat l' assumpto de una òbreta d' aquest género, no ha de pretendre may unas proporcions exageradas, va acompanyada de un llenguatge just, sobri y elegant, que 's fa escoltar ab gust.

Aquestas condicions y la mica d' interés que desperta en el seu fons la nova producció del senyor Godo, foren causa de que autor y intérpretes haguessin de sortir á las taulas pera repartirse els aplaudiments del nombrós y distingit públich que s' havia citat aquella nit al *Romea*.

Pera avuy está anunciada la primera de *La fortuna boja*, obra en quatre actes de 'n Joseph Morató.

CATALUNYA

Com anunciarem en el passat número, la Companyia Goldoniana-Veneciana que havia de comensar el dimars de l' altra senmana no va ferho fins al cap de dos días. Inaugurá, donchs, el dijous, debutant ab *Pamela Nubile*, obra d' escassas condicions pera 'l lluhiment d' una artista que ha de lluytar ab el bon recort de moltes altres que han fet viure devant dels nostres aquell tipo protagonista.

A continuació s' han vingut representant varias obras, entre las quals es de lley consignar *Le gelosie de Jelinda e Lindoro*, y *I quatro rusteghi* (comedias venecianas), aixís com també *La serva amorosa*, *Il ventaglio*, *Trilogia di Donna*, y *L' avvocato difensori*, igualment veneciana y molt alegre.

En la majoria d' aquestas comedias s' hi ha fet aplaudir de debó la primera y quasi pot dirse única estrella radiant ab que conta la citada companyia, Dora Baldanello, qu' es una artista elegant, que diu ab facilitat y sentiment, y fins s' emociona quan ho requereix la situació del personatge; posseheix una gracia ingénua y un rostre expressiu que li permeten matisar plástica y psicológicament tota mena de tipos, y té, ademés, una gentil figura.

Llástima gran que 'ls seus companys no estiguin á una altura brillant pera poder formar un conjunt artístich! Ab tot, s' ha de regoneixer que disposa de un actor no mancat de talent ni discreció. Ens referim á n' en Vittorio Bratti, qui ha jugat alguns papers ab notable acert.

NOU

Avuy fa vuyt días s' estrená una bonica sarsueleta lletra de nostre paísá, el literat Sr. Rovira y Serra, música del mestre Martí.

La obra té per títul *Lucrecia* y es seriosa y ben escrita, ab tochs socialistas de bona mena que no se semblan de res á n' els de las produccions madrilenyas d' aquest género, ahont se parla de *dinero* y de *trabajo* sense solta ni volta.

La música es lo més fluix; peca d' ensopida y no 'ns diu res de nou.

L. L. L.

ESQUELLOTS

Obehint els regidors lerrouxistas las ordres del seu amo, no deixan perdre ocasió de demostrar l' *entranyable* carinyo que á Barcelona professan, combatent sense des-

cans la organització de la oficina de policia de Mr. Arrow, creada, com ells saben molt bé, encare que fingeixin lo contrari, pera perseguir las maquinacions terroristas y evitar en lo possible la repetició de crims que tan trista celebrat han donat á aquesta població.

Per lo que 's veu, als concejals de don Alejandro tot aixó de las bombas no 'ls preocupa gayre. Lo que á n'ells els amohina es que hi hagi un agent encarregat d'investigar els caus d'ahont aquestas bombas surten y, sobre tot, que aquest agent sigui inglés.

¡Inglés!... ¿Ha pensat el lector lo botxornós que per Barcelona resultaría el que un fill de la Gran Bretanya tingués la sort de descobrir el tramata d'aquesta negra conjura que anys há vé sembrant la mort pels nostres carrers?

¡Ah, no!... Per aquesta vergonya ells no hi passen.

*
**

Per cert que un dels referits regidors, el Sr. Magriñá, al ocuparse d'aquest assumpto en la sessió del altre dijous, va pronunciar unas paraulas que varen fernes riure de veras.

—El qui vulgui policia—va dir—que se la pagui de la seva butxaca.

¡Ara veyeu!...

Apart de que lo que ab la policia de Mr. Arrow gasta Barcelona, Barcelona s'ho paga de la seva butxaca, donchs la butxaca seva es el tresor municipal, ¿cóm dimontri aquesta consideració no va férsela el Sr. Magriñá el Juny del any passat, quan, pagant la Pubilla, va anársen á Toulouse á fer l'home uns quants días?

Llavoras era ocasió de rumiar una mica y de pensar:

—No; aquest viatge jo no 'l faig: el qui vulgui farolejar y divertir-se, que s'ho pagui de la seva butxaca.

*
**

Un altre dels regidors qu' en la mateixa sessió varen ratllar igualment á gran altura, es el llibertari Sr. Zurdo de Olivares, verdader representant de las verdaderas classes obreras.

Aquest bon senyor—que també á costellas de la ciutat va fer en certa ocasió un viatge á Zaragoza,—no va parlarne de pagar res de la butxaca de cada bú.

Don Lluís las enfla per un' altra banda. Lo qu' ell vol es que la comissió organitzadora de la policia de Mr. Arrow rendeixi comptes y que 's digui en qué s'han gastat els diners y en quina classe de serveys s'han invertit.

¡Molt ben xafat!

Convé que tot Barcelona, inclús el gremi de vaquers, sápija en qué 's gastan els quartos.

Cinch mil vegadas felicitem al Sr. Zurdo per la seva inspirada moció.

Es incalculable el número de averías que desde la seva introducció á Barcelona porta fetas el *diávolo*, *diavólo*, *diavóló* ó com se digui—que de totas maneras ho hem vist escrit.

Els infants que després d'un rato de tan *interessant* diversió s'han quedat ab un ull de vellut, una dent rompuda ó una cara com un *axioma* se contan per dotzenas.

Pero aixó á nosaltres, per més que ho sentím, no 'ns fa perdre 'l són. Quan els papás dels interfectes autorisan als seus fills pera divertir-se ab tan graciosa juguina, ells sabrán lo que 's fan... y lo que 'ls costa l'árnica y las venas.

Lo empipador es que d'algun temps á n'aquesta part el joch del *diávolo* ha baixat al carrer y que rara es avuy la vía pública ahont no s'hi veuhen uns quants *diavolistas* fent ballar el dítxós rodet, que lo mateix que pot desgraciarnos á n'ells, pot aplastar el nas del confiat tranzeunt que á prop seu passa.

Y com que ab tan plausible motíu el millor día va á haverhi un disgust serió, ¿no podría l'autoritat evitarlo, prohibint als carrers l'exercici del *diávolo*, del mateix modo que prohibeix el disparo de petardos, la circulació de gossos sense bossal y l'us d'armas de certa mida?

Ja suposém que l'autoritat no 'n farà cas d'aquesta observació—precisament porque es atinada,—pero consti que nosaltres l'hem feta y que 'l día en que al arcalde ó á un regidor un *diávolo* li fassi un bon xiribech al cap, ho celebrarem de veras.

Llegeixo:

«S'ha efectuat á Casa la Ciutat la subasta pera la construcció d'un grupo de cloacas.

»El tipo senyalat era 'l de 221,863 pessetas. El servey ha quedat adjudicat al Sr. Amargós per 119,363.»

Me sembla que ara aquí hi falta aquesta nota complementaria:

«L'Ajuntament otorgará un *premi*—que bé se 'l mereixen—als facultatius municipals que al fer la valoració de las obras varen tenir l'humorada de posarhi 102,500 pessetas de més.»

¡Quina delicia!

Al senyor Boladeres, exarcalde de la nostra ciutat, l'han fet gentil-home.

Veyám, ara que té aquest títul, si pagará las obras que, sense autorisació de ningú, va fer realisar anys enera en un dels edificis del Parch.

Será aquésta la primera *gentileza* que al flamant gentil-home se li coneixería.

Demá passat diumenje, els que vulguin testimoniar adhesió al capdill rrrrevolucionari, donarán un banquet á D. Prudencio en el restaurant d'*Ambos Mundos* per qué siguin tots dos mons els que s'enterin de las ganas que té D. Lacandro de montar á caball y sentarse á la taula dels que volen menjársel.

Esperém que aixó de diumenje será un altre *símbolo bello* y que el *menú* l'encarregará á un *distinguido facultativo* porque s'els assenti bé l'aliment.

Els bitllets del banquet es despatxan á la taquilla del teatro de la *Casa del Pueblo*. Tot se fa á casa seva. Ell se proclama Quefe, capdill, ilustre, es dona banquets, arreplega y tremola banderas, es dir: un deliri de grandesas elevat á la quinta potencia del mes gran Carnestoltes.

Segóns hem pogut averiguar, el *menú* que ha confeccionat el *distinguido facultativo* será aquest:

Sopa bolea á la lerrouxaire.

Platillo antisolidari.

Llengua, molta llengua á lo D. Prudencio.

Guatllas al Progreso.

Bacallá á la Assamblea de Madrit.

Postres: Crema de convents.

Diumenje passat tingué lloch el bateig de la nova casa del «Orfeo Catalá», quin suntuós edifici no terminat encare 's troba en el carrer Alt de Sant Pere.

Els lectors farán bé en suposar que l'acte fou una solemnitat de las que deixan bon recort, y que la nova y espayosa sala de audicions se veje á vessar de concurrencia distingida. Després de la ceremonia objecte del festival, y de un parell de atinats discursos, va comensar el concert que va ser molt aplaudit, especialment algunas composicions acompanyadas pel mestre Daniel en la magnífica orga que s'inaugurava.

Y dihent que 's van cantar, per fí de festa, *Els Segadors*, estará dit també que l'entusiasme arribá al punt de dalt y que tothom va sortirne content y ab ganas de tornemhi.

En la sessió del divendres passat alguns regidors demostraren la necessitat de acabar ab els abusos dels titulats inspectors de aliments, que, segons sembla, á pesar de treballar gratuítament, no deixan de ferse un bon sou ab las propinas que 'ls sofisticadors avinguts ab ells els regalan pera que fassin el sort, el cego y el mut en detriment de la salut pública.

Per cert que, al tractarse aquesta qüestió, li va faltar temps al Sr. Nel-lo pera aixecarse, demanar la paraula y dir:

—Senyors: Jo responch de que en el meu districte tots els aliments se despatxan en bon estat.

Ja es respondre.

¿Ahont es aquest districte del senyor Nel-lo, que hi enviarem la minyona?

Ha sigut molt visitada, aquestes días, la exposició de dibuixos originals del eminent poeta artista Apeles-Mestres que va obrirse la senmana passada al saló Parés.

Forman la colecció uns vuytanta dibuixos que venen á ser la síntesis de la seva obra de ilustrador y en tots ells

À CA LA CIUTAT

—Ecolti, ¿que sab si 'ls falta algun músich per aquests concerts?

—Hombre, de trompas precisament no sé si estarán surtidos... Pero de gente que toca el violón, hay mucha en esta casa.

À LA PORTA DEL «ORFEÓ»

—¿Es á dir que no ho vols creure que vaig assistir al bateig del diumenge?

—No, noya, perque si hi haguessis anat, me sembla que m' haurías guardat confits.

s' hi observa l' enginy del caricaturista harmonisantse perfectament ab el sentiment del poeta enamorat de la naturalesa.

Si 'l nostre bon amich y estimat col·laborador no tingués ja una reputació sòlida y reconeguda en el camp del art y de las lletras, aquests originals que il·lustren el seu poema *Liliana*, el colocarian en l' alt lloch ahont avuy se troba y que per lo tant no té necessitat d' envejar.

Aixís, donchs, tan sols ens cal felicitarlo y dirli: Per molts anys!

Els nostres vegetarians, en el «Mundial Palace» hi organisan un banquet que 'm faría poca gracia. En el *menú* no hi haurá ni llagostíns ni pollastre; tot serà verdura: cols, bróquil, escalunya, raves, espinachs, ápit, xiulets, ensiam, escarola, fabas, cuscunillas, cart, fonoll y bledas y pastanagas... Vaja, que serà, en resum, ¡un banquet de *verdulgas!*

Bomba! en un magatzém de ferro vell hi va explotar, dissapte, una granada. En altre temps petavan al carrer, més tart van esclatar dins las escalas, ara en un magatzém, demá en un pis...

Aixís, á no trigar gayre jo confio que alguna 'n petará á la sopera de casa.

Els senyors abolicionistas de las corregudas de bous han telegrafiat al govern felicitantlo per la bona idea de suprimir las *capeas* rurals que tantas víctimas causavan en las festas majors dels pobles castellans y andalusos.

Han fet bé en felicitarlo, pero pensin els senyors Ávila y companys que la disposició gubernamental no passarà de bona intenció.

Volém dir que las *capeas* seguirán com fins ara, mentres els governants subsisteixin.

En Maura ha de suprimirse si vol cumplí el compromís, perque ell fa temps que *capeja* al país.

En Pallardóns está ja en mànegas de camisa y ab la pistola als dits, á punt de desafiarse á mort ab un gran tirador.

Un dels testimonis, que 'l coneix molt, se li acosta:

—¿Vols dir que no tens por?

—¿Quí? jo?... Ja voldría ser á demá per tornarhi; ja ho veus.

—Noy, no 't feya tant valent.

—No, home; no m' entens. Dich que voldría tornarhi demá perque sería senyal que avuy no m' haurían fet els comptes.

NOTAS DE CASA

Divendres celebrá el *Círcul Musical Bohemio* el tercer concert de la 7.ª serie, ab un programa compost de obras de Haydn, Thomas, Wagner, Bach y Franck

∴ La Societat *La Buena Sombra* va tenir l' amabilitat de convidarnos al ball de máscaras que 'l día 12 doná á la platea del teatro Apolo.

Y aquí vé á tom fer constar que 'l cartell anunciador del referit ball, per cert molt intencionat, es original del conegut artista J. Robert.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nova

LILLIANA

POEMA EN UN PRÓLECH Y TRETZE CANTS

PER

APELES MESTRES

Espléndidament il·lustrat per l' autor y acompanyat de la traducció en prosa castellana per **J. M. ARTEAGA Y PEREIRA.**
L' obra forma un magnífich volum (27 X 19 cm.) imprés ab paper fabricat exprofesament.

Preu: 15 pessetas

Obra de vulgarisació

Acaba de sortir

Preu: UNA PESSETA

POM

DE

CANSÓNS

PER

APELES MESTRES

LA MARE
TERCERA EDICIÓ (12 MILER)
Obra d'en SANTIAGO RUSIÑOL
Edició popular. — UNA PESSETA

Edició Popular

L'AUCA
DEL

SENYOR ESTEVE

PER

SANTIAGO RUSIÑOL

ab redolins dibuixats per

EN RAMÓN CASAS

y escrits per

EN GABRIEL ALOMAR

Preu: UNA PESSETA

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

ELS INSEPARABLES

LA QUARESMA: —¿Ja estás á punt de solfa, noy, tan aviat?

EL CARNESTOLTAS: —¿Que vols dir que no es hora?... Y tú no 't torbis, eh? que ja sabs que tens obligació de venirme al detrás.